

**Prezes Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy
85-097 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 34
Tel. (0-52) 345-56-44, Fax (0-52) 345-56-17, Tel. Centrala (0-52) 3254-100
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 10 stycznia 2001 roku

RBG-500-S-1/99/105/MW

Decyzja nr 1/2001

Na podstawie art.479²⁹ § 2 Kpc, art. 5 ust. 1 pkt 4, art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999 roku nr 52 poz. 547), po rozpatrzeniu odwołania Zakładów Chemicznych Zachem z siedzibą w Bydgoszczy (dalej: wnioskodawca) od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 7 listopada 2000 roku nr 14/2000, wydanej w sprawie wszczętej na wniosek Zakładów Chemicznych Zachem, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **zmienia się w części tę decyzję w ten sposób, że w punkcie II zaskarżonej decyzji nr 14/2000, nakazuje się zaniechania przez Zespół Elektrociepłowni Bydgoszcz (dalej: uczestnik) praktyki monopolistycznej polegającej na groźbie odłączenia Zakładów Chemicznych Zachem od dostaw ciepła, w przypadku niezaakceptowania narzuconych przez Zespół Elektrociepłowni Bydgoszcz cen za dostawy ciepła w 1999 roku.**

Uzasadnienie:

Pismem z dnia 18 listopada 1998 roku wnioskodawca wniósł o wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk monopolistycznych przez uczestnika, „polegających na żądaniu za dostawy ciepła cen wygórowanych, tj. wyższych od ustalonych przez strony w umowie i podwyższanych jednostronnie zamiast zgodnie z umową – na zasadzie uzgodnienia”. Wniosek dotyczył cen dostaw ciepła w roku 1998.

Decyzją nr 2/99 z dnia 11.12.1998 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej Prezesem lub organem antymonopolowym), w imieniu którego działał Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy odmówił wnioskodawcy wszczęcia postępowania administracyjnego przeciwko uczestnikowi. Decyzja ta – wydana z naruszeniem art. 21 ust.4 Ustawy – została uchylona w trybie art. 479²⁹ KPC (decyzja nr 16/99 z dnia 03.08.1999r.).

Pismem z dnia 30.09.1999r. wnioskodawca zmodyfikował i rozszerzył wniosek o wszczęcie postępowania, wnosząc dodatkowo o wydanie decyzji o obniżeniu ceny za energię cieplną dostarczoną w roku 1998, stosowaną przez uczestnika i

określającej kwotę nienależną.

Dnia 15.01.1999 roku wnioskodawca wystąpił z kolejnym wnioskiem o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko uczestnikowi. Wniosek dotyczył stwierdzenia stosowania przez uczestnika nadmiernie wygórowanych cen oraz stwierdzenia praktyk monopolistycznych uczestnika, polegających na odmowie zawarcia umowy sprzedaży ciepła lub uzależnianiu jej zawarcia, przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia, od zaakceptowania przez wnioskodawcę cen wygórowanych tj. przekraczających dopuszczalny prawnie poziom oraz wydania decyzji o obniżeniu ceny za ciepło dostarczane w 1999 roku.

Prezes U.O.K. i K. ustalił następujący stan faktyczny

Dnia 30.12.1996 roku strony zawarły umowę o dostarczanie energii cieplnej o zmiennym zapotrzebowaniu. Umowa została zawarta na okres roku: od 01.01.1997 roku do 31.12.1997 roku. Uczestnik zobowiązał się do dostarczenia energii cieplnej z eksploatowanych przez siebie elektrociepłowni EC II i EC III w postaci pary o parametrach:

	Ciśnieniu (nadciśnieniu)	Temperaturze	mocy
a/	0.9 Mpa (0.81-1.040 MPa)	220-250oC	140 MWt
b/	2.6 Mpa (2.450-2.650 MPa)	220-250oC	20 MWt
	RAZEM		160 MWt

Cena łączna mocy i energii cieplnej:

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Cena umowna obowiązująca od:
		16.05.1997r.15.11.1997r.
10 ata	zł/GJ	15,4516,61
27 ata	zł/GJ	19,9421,44

Paragraf 12 pkt 5 umowy przewidywał, iż jeśli strony nie zawrą umowy na 1998 rok do końca 1997 roku postanowienia umowy o dostawy ciepła na rok 1997 obowiązywać winny w roku 1998, do czasu zawarcia nowej umowy.

Dnia 10.12.1997 roku uczestnik przesłał wnioskodawcy umowę na dostawy ciepła w 1998 roku zawierającą nowe ceny (odpowiednio: 17,20 zł/GJ i 22,21 zł/GJ), ustalone na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21.11.1997 roku w sprawie ustalania taryf dla ciepła (Dz.U. nr 143 poz. 959). Wnioskodawca nie podpisał tej umowy wraz z załącznikiem zawierającym nowe ceny.

W roku 1998 uczestnik wystawiał wnioskodawcy faktury opiewające na nowe, wyższe kwoty, natomiast wnioskodawca płacił za dostawy ciepła według stawek określonych w umowie z 30.12.1996 roku, obowiązujących od 15.11.1997 roku. Uczestnik wystąpił przeciwko wnioskodawcy na drogę sądową o zwrot kwot stanowiących różnicę między ceną wystawioną na fakturach a kwotami rzeczywiście płaconymi przez wnioskodawcę. Sądy powszechne – w sprawie sporu cenowego między wnioskodawcą i uczestnikiem konsekwentnie przyznawały rację uczestnikowi, wychodząc z założenia, że cena ciepła nie jest ceną umowną, lecz ma charakter taryfy, ustalanej w oparciu o przepisy prawa energetycznego i aktów wykonawczych, wydanych na jego podstawie wyrok Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 25.09.1998r., sygn. akt VIII GC 320/98 wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30.04.1999r., sygn. akt IACa 143/99 wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 28.07.1999r., sygn. akt VIII GC 46/99.

Wobec zagrożenia wstrzymania dostaw ciepła, wnioskodawca podpisał umowę na dostawy ciepła w 1999 roku, uwzględniająca ceny mocy i energii ustalone przez uczestnika:

0,9 MPa – 18,40 zł/GJ

2,6 MPa – 23,76 zł/GJ.

Decyzją z dnia 29 czerwca 1999 roku Prezes Urzędu Regulacji Energetyki zatwierdził taryfę dla ciepła, ustaloną przez uczestnika. Wnioskodawca zaliczony został do grup II.P2 (para o ciśnieniu 0,81-1,2 MPa i temperaturze 230oC) i II.P3 (para o ciśnieniu powyżej 1,2 MPa i temperaturze 230oC). Wysokość cen, zatwierdzonych przez Prezesa URE przedstawia się następująco:

I.p.	Grupa odbiorców	Cena netto za	podatek VAT za	cena brutto za
		Zamówiona moc cieplna w zł/MW/m-c	Ciepło w zł/GJ	Noúnik ciepła w zł/mł Zamówiona moc cieplna w zł/MW/m- ciepło w zł/GJ noúnik ciepła w zł/mł zamówiona moc cieplna w zł/MW/m- ciepło w zł/GJ Noúnik ciepła w zł/mł
6.	II.P2	5837,18	12,84	4,201284,182,820,927121,3615,665,12
7.	II.P3	12176,54	16,06	4,202678,843,530,9214855,3819,595,12

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dnia 7 listopada 2000 roku wydał decyzję nr 14/2000, w której:

- 1. odmówił uwzględnienia żądania wnioskodawcy w przedmiocie stwierdzenia praktyk monopolistycznych polegających na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen dostaw ciepła w roku 1998;**
- 2. odmówił uwzględnienia żądania wnioskodawcy w przedmiocie stwierdzenia**

praktyk monopolistycznych polegających na uzależnieniu zawarcia umowy na dostawy energii ciepłej w 1999 roku od zaakceptowania przez wnioskodawcę cen ustalonych przez uczestnika;

3. odmówił uwzględnienia żądania wnioskodawcy w przedmiocie stwierdzenia praktyk monopolistycznych polegających na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen dostaw ciepła w roku 1999.

Od w/w decyzji odwołał się wnioskodawca, żądając zmiany w całości zaskarżonej decyzji i orzeczenie:

I. w odniesieniu do dostaw ciepła w 1998 roku:

1. zakazu stosowania przez uczestnika praktyk monopolistycznych polegających na żądaniu za dostawy energii ciepłej cen wygórowanych tj wyższych od ustalonych przez strony w umowie oraz wyższych od stosowanych przez uczestnika wobec innych kontrahentów i podwyższanych jednostronnie zamiast zgodnie z umową – na zasadzie uzgodnienia oraz przekraczających dopuszczalny prawnie poziom,

2. obniżenie ceny za energię ciepłą dostarczoną wnioskodawcy przez uczestnika w roku 1998 i określenie kwoty nienależnej.

II. w odniesieniu do dostaw ciepła w 1999 roku:

1. stwierdzenia praktyk monopolistycznych przez uczestnika, polegających na odmowie zawarcia umowy sprzedaży energii ciepłej lub uzależnieniu jej zawarcia, przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia, od zaakceptowania przez odbiorcę za dostawy energii cen (zdaniem wnioskodawcy) wygórowanych tj przekraczających dopuszczalny prawnie poziom;

2. zakazu stosowania przez uczestnika praktyk monopolistycznych polegających na żądaniu za dostawy energii ciepłej cen wygórowanych tj przekraczających dopuszczalny prawnie poziom a także na odmowie sprzedaży energii przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia;

3. obniżenia ceny za energię ciepłą dostarczoną wnioskodawcy przez uczestnika w roku 1999 i określenie kwoty nienależnej.

Prezes zważył co następuje

Uczestnik jest monopolistą naturalnym – zaopatruje w energię ciepłą wnioskodawcę niniejszego postępowania oraz Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Bydgoszczy. Udział obu wyżej wymienionych odbiorców w ogólnej wartości sprzedaży energii ciepłej wynosi:

- KPEC – 75,4%

- wnioskodawca – 24,6 % dane pochodzą z opinii biegłego z zakresu księgowości – strona 2 opinii

Nośnikiem ciepła dostarczanego do wnioskodawcy jest para, natomiast do KPEC – woda.

Decyzja nr 14/2000, odmawiająca uwzględnienia żądań wnioskodawcy niniejszego postępowania opierała się na rozważeniu trzech zasadniczych

kwestii:

- 1. czy ceny ciepła (od momentu wejścia w życie prawa energetycznego) są cenami umownymi, czy też mają charakter taryfy;**
- 2. czy ceny ustalone przez uczestnika są zgodne z przepisami określającymi maksymalne ceny za dostawę ciepła;**
- 3. czy ustalenie przez uczestnika cen ciepła – abstrahując od zgodności lub niezgodności cen z przepisami, o których mowa w pkt 2 – jest zgodne z prawem antymonopolowym.**

Wysokości cen ciepła w okresie od dnia wejścia w życie prawa energetycznego do dnia zatwierdzenia taryfy dla uczestnika ustalone zostały zgodnie z obowiązującymi wówczas rozporządzeniami Ministra Finansów (odpowiednie obliczenia przedstawione zostały na str. 6 decyzji nr 14/2000). Na podstawie wniosków biegłych z zakresu księgowości oraz z zakresu techniki i technologii wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej stwierdzić należy, iż nie naruszono również norm ustawy antymonopolowej.

Spór między stronami niniejszego postępowania dotyczył jednak głównie charakteru prawnego ceny ciepła, w okresie od 5.12.1997 roku do dnia zatwierdzenia taryfy dla uczestnika.

Decyzja nr 14/2000, uznająca ceny obowiązujące w tym okresie za taryfy, opierała się m. in. na orzecznictwie sądów powszechnych które konsekwentnie reprezentowały stanowisko, iż ceny, o których mowa wyżej są taryfami. Analizując zarzuty wnioskodawcy, ujęte w odwołaniu, dotyczące charakteru prawnego cen ciepła, w okresie, którego dotyczy postępowanie, uznać należy za uzasadnione.

Obowiązujące w okresie od 5 grudnia 1997 roku do 31.12.1998 roku rozporządzenia Ministra Finansów dnia 21 listopada 1997 roku (Dz.U. z 1997 roku nr 143 poz. 959) oraz z dnia 19 marca 1998 roku (Dz.U. z 1998 roku nr 38 poz. 220) w sprawie ustalania taryf dla ciepła miały dwie podstawy prawne: art. 69 ust. 1 prawa energetycznego oraz art. 13 ustawy o cenach. Zasadą jest, iż prawo energetyczne wyłącza stosowanie ustawy o cenach. Niemniej uznać należy, iż art. 69 ust. 1 prawa energetycznego jest przepisem szczególnym, który w okresie przejściowym pozwalał – w oparciu o ustawę o cenach – ustalać maksymalne wskaźniki cen dostaw ciepła.

Wnioskodawca - w odwołaniu – słusznie podnosi, iż art. 69 prawa energetycznego nie zawierał (w okresie, którego dotyczy niniejsze postępowanie) postanowienia upoważniającego Ministra Finansów do wydania jakiegokolwiek rozporządzenia. Art. 69 ust. 1 pr. ener. wskazywał natomiast ustawę o cenach jako podstawę, w oparciu o którą Minister Finansów mógł wydać rozporządzenia w sprawie ustalania taryf dla ciepła.

Skoro więc „taryfy dla ciepła”, określane za pomocą maksymalnych

wskaźników wzrostu cen były cenami umownymi, stwierdzić należy, iż winny podlegać uzgodnieniu przez obie strony umowy. Za naruszenie prawa – w świetle powyższych ustaleń – uznać należy zagrożenie odcięcia wnioskodawcy od dostaw ciepła, w przypadku niezaakceptowania arbitralnie narzuconych cen ciepła na rok 1999. Pisma uczestnika z dnia 30.12.1998 roku oraz 31.12.1998 roku grożące wnioskodawcy odcięciem dostaw ciepła są groźbą bezprawną, stanowiącą nadużycie monopolistycznej pozycji na rynku wyrok Sądu Wojewódzkiego w Warszawie-Sądu Antymonopolowego z 7.10.1998 (sygn. akt XVIIAma 44/98). Groźba polegała na tym, iż uczestnik (w sposób bezprawny) zamierzał wymusić na wnioskodawcy ustaloną przez siebie cenę ciepła. Wnioskodawca – pod wpływem zastosowania groźby – zmuszony został do zaakceptowania cen podyktowanych przez uczestnika.

Stosownie do art. 3531 k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości stosunku, ustawie lub zasadom współżycia społecznego. W świetle normy zawartej w art. 8 ust. 2 Ustawy umowy zawarte z naruszeniem art. 4, 5, i 7 Ustawy (umowa z 31.12.1998 roku dotycząca dostaw ciepła w roku 1999) są nieważne.

Prawo dawało uczestnikowi – inne niż stosowanie groźby bezprawnej – środki dochodzenia swych praw. Organem właściwym do ukształtowania stosunku prawnego może być sąd (art. 64 Kc lub art. 189 Kpc)

Stwierdzić należy, iż uczestnik korzystał z sądowej drogi dochodzenia swych roszczeń. Wnioskodawca nie podpisał przedłożonej mu umowy, zawierającej nowe, jak stwierdzili powołani w niniejszym postępowaniu biegli, prawidłowo ustalone, ceny. Przedsiębiorcy – w tym również uczestnik, będący kapitałową spółką prawa handlowego – działają w celu osiągnięcia zysku. Rozpatrując niniejszą sprawę należało wziąć pod uwagę, iż uczestnik, pomimo bardzo silnej pozycji na rynku dostarcza ciepło jedynie wnioskodawcy oraz KPEC.

Uporczywe płacenie przez wnioskodawcę (odbiorca 24,6% ciepła) w roku 1998 cen obowiązujących w 1997 roku narażało również uczestnika na poważne straty, który zmuszony był dochodzić swych praw przed sądami powszechnymi. Stwierdzić należy, że odmowa podpisania przez wnioskodawcę umowy na dostawy ciepła w 1998 roku była próbą wymuszenia stosowania cen nie odzwierciedlających faktycznych kosztów ponoszonych przez uczestnika.

Podkreślić należy jednak, że sprzeczny z prawem jest jedynie arbitralny sposób ustalania i egzekwowania od wnioskodawcy cen ciepła. W toku postępowania w sposób jednoznaczny wykazano (opinie biegłych), że ceny ciepła ustalane były na uzasadnionym poziomie. Decyzja nr 14/2000, w zakresie odmowy uwzględnienia żądania wnioskodawcy w przedmiocie stwierdzenia praktyk monopolistycznych polegających na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen, nie ulega więc zmianie.

Ewentualne stwierdzenie praktyk monopolistycznych, polegających na

pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen byłoby nie tylko sprzeczne z ustalonym w toku postępowania stanem faktycznym, ale również uderzyło by w indywidualnych odbiorców ciepła, gdyż – w ramach skojarzonej produkcji ciepła – obniżenie cen w stosunku do wnioskodawcy, prowadziłoby do subsydiowania pary technologicznej (nośnika ciepła dla wnioskodawcy) przez wodę grzewczą (nośnik ciepła dla mieszkańców Bydgoszczy). W praktyce mieszkańcy Bydgoszczy musieliby dopłacać do ceny ciepła wnioskodawcy. Powyższa konstatacja nie zmienia jednak faktu, że umowa, w której zawarte były - narzucone pod wpływem groźby bezprawnej - ceny ciepła jest nieważna.

Reasumując: za słuszne uznać należy stanowisko wnioskodawcy, iż ceny ciepła, ustalane w okresie od 5.12.1997 roku do 31.12.1998 roku w oparciu o rozporządzenia Ministra Finansów były cenami umownymi.

Organ antymonopolowy nie kwestionuje wysokości cen ciepła w wyżej wymienionym okresie. Sprzeczne z prawem było jednak zastosowanie bezprawnej groźby odcięcia dostaw ciepła do wnioskodawcy w przypadku niez zaakceptowania cen ustalonych przez uczestnika.

Wobec powyższego należało orzec jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem niniejszej Delegatury w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia niniejszej decyzji.

Z up. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Andrzej Chajęcki

Otrzymują:

Kancelaria Prawnicza „TEBI”
Pan Tadeusz Bojarski,
radca prawny
ul. Wojska Polskiego 65
85-950 Bydgoszcz

Zespół Elektrociepłowni Bydgoszcz
Spółka Akcyjna
reprezentowany przez
Pana Ryszarda Tuska,
radcę prawnego

ul. Energetyczna 1
85-950 Bydgoszcz